

Življenje v gozdovih

GOZD, GOZDOVI SLOVENIJE, ŽIVLJENJE, ODNOSI, TEKMOVANJE, VZAJEMNOST, IZKORIŠČEVALSKI ODNOS, ZVERI, VOLK, RJAVI MEDVED, EVRAZIJSKI RIS

OŠ

Gozd je **zapleten kopenski ekosistem**, ki je poraščen z gozdnim drevjem.

Osnovna povezanost organizmov v gozdovih

Organizmi v gozdu so med sabo povezani prek življenjskega prostora – gozda, kar pomeni, da si delijo nežive oz. abiotske dejavnike, na primer sonce, voda, prst, veter, kamnine, voda, temperatura itd. in žive oz. biotske dejavnike, torej živ del narave (živali, rastline, glive, bakterije).

Na vsa živa bitja ti dejavniki ne vplivajo enako, odvisno od mikrokolja, kjer živijo.

Za vsa živa bitja velja, da bolje uspevajo - rastejo in se razmnožujejo tam, kjer so za njih bolj optimalni pogoji. Zato najdemo v različnih delih gozda različna živa bitja in tudi v različnih gostotah.

Odnosi med organizmi v gozdu

Organizmi v gozdu so med sabo v različnih odnosih:

TEKMOVALNI ODNOS

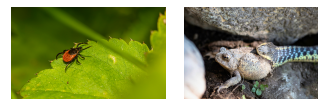

VZAJEMNOST

IZKORIŠČEVALSKI ODNOS

*rastlinojedstvo, parazitizem, plenilstvo

Tekmovalni odnos je značilen za organizme, ki tekmujejo za iste vire hrane, prostora, itd. Na primer polh in veverica, ki se oba prehranjujeta tudi s semeni v gozdu. Ali tudi tekmovanje za spolnega partnerja znotraj iste vrste.

Pri **vzajemnosti** rečemo, da živita organizma v sožitju, saj imata oba od njunega odnosa neko korist.

Na primer mravlje in rastline. Določene vrste mravelj si za svojo domovanje izberejo določene vrste rastlin ali njihovo okolico. Za mravlje je koristno to, da jim daje ta rastlina zavetje. Za rastline pa je korist v tem, da jih rastlinojede živali težje pojedjo oz. objejo, saj mravlje zelo silovito branijo svoje bivališče, torej, rastline.

Izkoriščevalski odnos je ta, kjer organizem izkorišča drugega, čeprav ga po navadi ne uniči popolnoma.

Vpliv vedenja živali na vedenje drugih vrst živali

Organizmi v gozdu vplivajo drug na drugega tudi s svojim vedenjem.

Tekom evolucije so se organizmi spreminjali in se prilagajali na življenjski prostor, kakor tudi na ostale organizme, ki živijo na istem življenjskem prostoru. Tako so se živali naučile prepoznavati tudi nekatera vedenja drugih živali, ki jim pomagajo bolje preživeti.

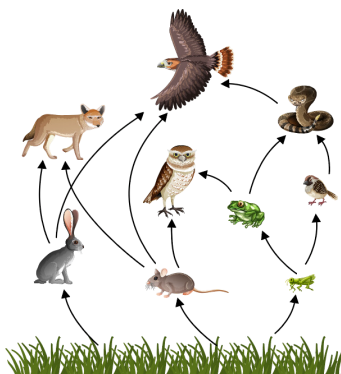
Na primer, ko ptice zaženejo alarm v gozdu, ker so videle plenilca, s tem nanj opozorijo še druge živali, da se skrijejo.

Prehranjevalna veriga, krog in splet

PREHRANJEVALNA VERIGA:

PREHRANJEVALNI SPLET:

Velike zveri v slovenskih gozdovih

V slovenskih gozdovih imamo tri avtohtone vrste velikih zveri:

VOLK

RJAVI MEDVED

EVRAZIJSKI RIS

Avtohtona vrsta je vrsta organizma, katere prisotnost na določenem geografskem območju (npr. na ozemlju države) je zgolj rezultat naravnih procesov.

Volkovi živijo v tropih, ki so pravzaprav razširjena družina. Trop vodi vodilni par.

Volk je na območju Slovenije stalno prisoten, čeprav je bil v preteklosti skoraj iztrebljen. V preteklosti je bil večkrat preganjan, danes pa velja za varovano vrsto. Volčja populacija pri nas šteje krepko več kot 100 volkov. Njegovo območje stalne prisotnosti se pretežno sovпада z medvedovo.

Medved je s svojimi do cca. 350 kilogrami največja in najtežja velika zver v slovenskih gozdovih.

Je vsejed, prisotnost katerega je zelo odvisna od hrane in primerne habitata. Medved se v Sloveniji najbolje počuti v strnjениh gozdovih, kot je na Kočevskem in Notranjskem, kjer je tudi jedro stalne prisotnosti medveda. Medvedov je pri nas preko 1000 osebkov.

Ris je največja prostoživeča mačka v Sloveniji, z značilnim pikastim ali rozetastim kožuhom in čopki na ušesih. Tekom preteklosti je bil ris, kot preostale velike zveri, preganjan in v večjem delu Evrope tudi iztrebljen.

V Sloveniji je bil popolnoma iztrebljen na začetku 20. stoletja. Cca 60 let kasneje, so ga, leta 1973 gozdarji in lovci ponovno naselili – 6 živali, iz slovaških Karpatov na Kočevsko. Letos, leta 2023, je torej 50 let ponovne naselitve risa v Slovenijo. Uspešno se je širil, a je kljub temu zaradi lova in predvsem zaradi prevelikega krvnega sorodstva potomcev postal ogrožen.

Okoli leta 2010 je bilo v Sloveniji le še približno 15 osebkov, kar je premalo, da bi ris lahko v Sloveniji dolgoročno obstal, vsekakor pa ne kot zdrava populacija. Zato se zadnjih 6 let preko projekta Life Lynx doseljuje risi iz slovaških in romunskih Karpatov. Ideja je: zagotoviti dolgoročni obstoj risa v Sloveniji, z zdravo populacijo – ki si je manj sorodna med sabo in da se slovenski risi povežejo s sosednjimi risi. Narava ne pozna meja državnih ureditev.

Velike zveri se zelo pomembne za varovanje narave, saj se pogosto uporabljajo kot krovne vrste. Krovne vrste so izbrani predstavniki ekosistema, za katere se izdelujejo obširni načrti varovanja. S tem, ko se varuje te vrste, se hkrati varuje tudi vse ostale, s katerimi si te vrste delijo svoje življenjsko okolje. Zatorej so krovne vrste pogosto tiste, ki imajo velik življenjski prostor in so na vrhu prehranjevalne verige, kot to velja za vse velike zveri v Sloveniji.

Kjerkoli si človek in velike zveri delijo življenjski prostor, se morajo naučiti sobivati. V kolikor se ne naučijo, bodo konflikti verjetno naraščali in sicer najverjetneje na škodo obeh. V ekstremnem primeru ne sobivanja pa lahko človek, kot se je tekom zgodovine že velikokrat zgodilo, velike zveri na določenem področju iztrebi.

ZDAJ ZNAM:

- Organizmi v gozdu so med sabo povezani prek življenjskega prostora – gozda.
- Za vsa živa bitja velja, da bolje uspevajo - rastejo in se razmnožujejo tam, kjer so za njih bolj optimalni pogoji.
- Organizmi v gozdu so med sabo v različnih odnosih. Poznamo na primer: tekmovalni odnos, vzajemnostni, izkoriščevalni odnos.
- V slovenskih gozdovih imamo tri avtohtone vrste velikih zveri: rjavi medved, volk, evrazijski ris.
- Avtohtona vrsta je vrsta organizma, katere prisotnost na določenem geografskem območju (npr. na ozemlju države) je zgolj rezultat naravnih procesov.
- Krovne vrste so izbrani predstavniki ekosistema, za katere se izdelujejo obširni načrti varovanja. S tem, ko se varuje te vrste, se hkrati varuje tudi vse ostale, s katerimi si te vrste delijo svoje življenjsko okolje.
- Kjerkoli si človek in velike zveri delijo življenjski prostor, se morajo naučiti sobivati.

